

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet

Dato: 12.09.2012

Vår ref: 12/277-2 GKH

Deres ref:

Invitasjon til høring - NOU 2012:5 Bedre beskyttelse av barns utvikling

Høringssvar fra Kirkerådet

NOU 2012:5 Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet.

Kirkerådet vil takke for invitasjonen til å gi innspill på høringen om ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet. Kirkerådet har gjennomgått utredningen og forslagene, og vi velger å gi noen generelle kommentarer.

Kirkerådet er opptatt av å bedre oppvekstkårene for utsatte barn, unge og deres familier, og hvordan tjenester som barnevernet kan møte deres behov på en bedre måte. Utredningen handler om det biologiske prinsippet i barnevernet og spørsmål dette reiser i det barnevernfaglige arbeidet, særlig dilemmaer knyttet til situasjoner der barn og foreldre kan ha motstridende interesser. Mandatet har gitt utvalget i oppgave å ha et særskilt blikk for barnets interesser, men også «omtale» foreldrenes behov i barnevernssaker, og særlig ved omsorgsovertakelser.

Utredningen om det biologiske prinsipp er foretatt av et ekspertutvalg, og prinsippet er blitt grundig belyst ut fra vurderinger av barnepsykologiske, juridiske, sosiokulturelle og utviklingspsykologiske perspektiver. Det er således fagfolkene, de voksne og samfunnets perspektiv som vektlegges i utredningen om de vanskelige problemstillingene som oppstår i barnevernets praksis med vekt på anvendelsen av det biologiske prinsippet. Men barnets eget perspektiv mangler i utredningen. FNs barnekonvensjon, som har fortrinnsrett for norsk lov, vektlegger nettopp prinsippet om barns medvirkning. I arbeidet med enkeltsaker er det derfor viktig at barnets egne beskrivelser av virkeligheten, deres interesser og synspunkter vektlegges. Det betyr ikke at barn skal ta avgjørelser helt på egenhånd, men at det skal tas hensyn til deres ideer, tanker og forslag i det daglige arbeidet og i vurderingene av barnets omsorgssituasjon, og hva gjelder tilbakeføring, samvær mv. Vi støtter utvalgets vurdering om at barnets beste skal være et overordnet prinsipp.

Når det gjelder utvalgets tilrådninger vil Kirkerådet i hovedsak gi sin tilslutning til de forslagene som fremkommer, men vi vil likevel anføre noen bemerkninger til enkelte av forslagene. Kommentarene følger disposisjonen i pkt 2.2 «Utvalgets tilrådninger»:

2.2.2 Forslaget om å innføre «Prinsippet for utviklingsfremmende tilknytning» vil være et viktig tiltak for å fremme tidligere intervensjon i saker med omsorgssvikt. Det vil også være av betydning for å sikre barn under omsorg større grad av stabilitet og kontinuitet i barnets omsorgssituasjon. Dette krever samtidig økte faglige ressurser og kompetanse i barnevernet.

2.2.3 Når det gjelder anbefalingene om bruk av evidensbaserte tiltak, kan det stilles spørsmål ved vektleggingen av evidensbaserte tiltak. Evidensbegrepet er uklart, og dersom det forstås i streng forstand, kan dette hindre bruk av tiltak hvor virkningen er dokumentert ved bruk andre metoder. Kanskje begrepet kunnskapsbaserte tiltak er bedre? Forslaget om at alle endringstiltak som skal benyttes skal gjøres til gjenstand for vurdering og beskrives i Ungsinn-databasen gir Ungsinn-databasen stor makt og representerer en sentralisering av tiltaksbruk i barnevernet, og det kan motvirke fagutvikling og forskning lokalt, samt utvikling av tiltak i samråd med barn og foreldre.

2.2.4 Forslaget om rettighetsfesting av barnevernloven støttes.

2.2.5 Utvalget kommer med en rekke anbefalinger om bedre praksis. De fleste av disse forslagene synes fornuftige, men noen av disse fremstår som uklare og andre stiller vi oss mer kritiske til.

-Hva menes med at « Utvalget vil at effektive virkemidler tilbys foreldrene som har behov for det». Vil det si at det bare er evidensbaserte tiltak som skal tilbys foreldrene? Hva med bruk av tiltak som foreldrene selv ønsker, men som ikke kan beskrives som «effektive» i en snever forstand?

-Forslaget om bruk av familievernkontorene som aktiv samarbeidspartner for barneverntjenesten i oppfølgingen av foreldrene er et godt forslag. Likevel er det behov for å avklare grenseoppgangen mellom familievernet og barnevernet i oppfølgingen av foreldre etter en omsorgsovertakelse. Det må aldri være tvil om at hovedansvaret, slik det er nedfelt i lov om barneverntjenester, er tillagt barnevernet. Foreldrene må dessuten ha kontakt med barnevernet hva gjelder utviklingen av samværsavtaler, spørsmål om tilbakeføring mv.

-Det er også positivt at Statens helsetilsyn overtar ansvaret for tilsyn med fosterhjemmene på linje med barneverninstitusjonene. Barneverntjenesten i kommunene har i varierende grad lykkes med å føre tilsyn med fosterhjemmene, og dette har ført til at tilsyn med fosterhjem er blitt tilfeldig og personavhengig.

-Utvalget foreslår også at adopsjon alltid vurderes i tilfeller der barn er tidlig og varig plassert i fosterhjem. Dette er i utgangspunktet en viktig anbefaling, men det stilles spørsmål ved tidsfristene som er foreslått når det gjelder adopsjon: ett år etter fosterhjemsplasseringen for barn i alderen 0-18 måneder og to år etter fosterhjemsplasseringen for barn mellom 18 måneder og fire år. Vil tidsfristen for de yngste barna kunne ivareta foreldrenes krav til å anke vedtak? Vi vet at slike anker ofte

tar lang tid. Såkalte «åpne adopsjoner» synes også å være et fornuftig tiltak som ivaretar barnets behov for stabilitet, samtidig som de opprettholder kontakt med biologisk familie.

-Det er også fremsatt forslag om at det skal avklares med fosterforeldre om de er villige til å adoptere dersom omsorgstiltak blir resultatet av barnevernssaken. Her er det nødvendig å vurdere nøye hva en slik forventning kan innebære. I dag har barnevernet store problemer med å rekruttere fosterforeldre. Kan denne anbefalingen resultere i at færre ønsker å bli fosterforeldre? Dette punktet bør utredes bedre.

-I tillegg til anbefalingene foreslås det en gjennomgang av tilsynsordningen med kommunene. Denne må bli mer regelmessig og systematisk. Her bør en innarbeide flere punkter som skal med i systemrevisjonen, for eksempel at kommunene aktivt anvender veilederne som allerede foreligger. Veilederen som omhandler oppfølging av foreldre etter en omsorgsovertakelse blir i liten grad anvendt i førstelinjetjenesten.

2.2.6 Anbefalinger om mer FoU arbeid tiltredes. Samtidig vil en foreslå at det forskes mer på temaer rundt samvær, hvilken form for samvær som egner seg for ulike barn. Hvilken rolle har fosterforeldrenes holdning til foreldrene for kvalitet og omfang av samvær? Hvilken rolle har barns synspunkter i utformingen av samvær? Hvordan kan barneverntjenesten bedre tilrettelegge for samvær?

-Forslaget om at alle ansatte i barnevernet skal gjennomføre kurs for å oppdatere seg hvert fjerde år støttes.

-Forslaget om å utrede dagens fylkesnemnd med en familiedomstol synes fornuftig dersom denne kan redusere ventetiden og bidra til mer spesialisert kompetanse. Likeledes er det ønskelig at en familiedomstol kan vektlegge større grad av dialog mellom partene.

-Vi støtter også forslagene om bedre vern av ufødte barn, og at det nedsettes en arbeidsgruppe som vurderer utviklingen av en fosterhjemsgaranti med forskrifter, og de andre tiltakene som foreslås under dette punktet.

2.2.7 Anbefalinger om lovendringer og endring av forskrifter, rundskriv mv

Det er uklart hva som menes med forslaget om at «Myndighetene engasjerer en faglig kompetent instans til å utarbeide en forskningsbasert veileder for støttegruppen i familievernet for hjelp til bearbeiding innrettet mot denne spesielle form for tap og sorg».

-Forslagene om at fylkesnemnda kan pålegge tiltak i hjelpetiltakssakene er viktige endringer og kan bidra til at barnets behov ivaretas bedre enn i dag.

-Utvalget anbefaler at det i bvl. § 4-19 innføres en skranke for å fremme endringssaker om samvær etter mønster av bvl. §4-21, annet ledd, annet punkt, setter vi spørsmål ved. Grunnen til dette er at bedre oppfølging av foreldre etter en omsorgsovertakelse bør kunne redusere foreldrenes behov for å stille krav om endring av samvær. Dessuten vil det være vanskelig å imøtekomme kravet om at det skal dokumenteres at det foreligger endringer i faktiske forhold som er av en slik vekt at det kan påvirke samværsspørsmålet.

-Det reises også spørsmål ved anbefalingen om at det skal utarbeides et rundskriv som understreker at «formålet med samvær er at det må være utviklingsfremmende for barnet». Det er viktig å bedre kvaliteten på samvær mellom barn og foreldre der barnet

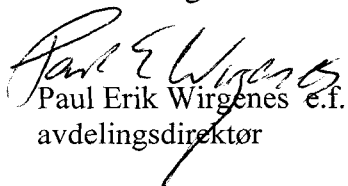
er plassert utenfor hjemmet, men kravet om at alle samvær skal være utviklingsfremmende synes urimelig. I så fall bør dette kravet også stilles når det gjelder samvær i skilsmisssaker.

-Det reises spørsmål ved om det er hensiktsmessig at beslutninger om fosterhjem i nær familie skal endres til enkeltvedtak. Dette vil kunne medføre en omfattende saksbehandling, evt. klagebehandling som kan forsinke overføringen til egnet fosterhjem for barnet.

Avslutningsvis vil vi tilføye at gjennomføringen av tiltakene som forslås i utredningen bygger på noen organisatoriske og økonomiske forutsetninger som i dag ikke er til stede. Mange småkommuner har ikke tilgang til den faglige kompetansen som utredningen forutsetter. Hvordan skal sakkyndiges arbeid kvalitetssikres?

Likeledes mangler kommunene en økonomi og faglige ressurser til å følge opp tiltakene, for eksempel bedre og tettere oppfølging av foreldre etter en omsorgsovertakelse. Kirkerådet ønsker mange av forslagene velkommen, men mener også at enkelte spørsmål må utredes mer, og ønsker departementet lykke til med arbeidet videre med utredningen.

Med vennlig hilsen

Paul Erik Wirgenes e.f.
avdelingsdirektør

Synnøve Hinnaland Stendal
seksjonssjef